

<https://espresso.tv/u-yakiy-bibliotetsi-zhive-kapitan-pidshtanko>

У якій бібліотеці живе капітан Підштанько

Карп'юк Василь

8 червня, 2021 вівторок

07:00

Фото: gettyimages

Навіщо існують бібліотеки

Кілька годин довелося провести в пошуках в інтернетних нетрях капітана Підштанька. Що це таке? Дитяча книжка. Як визначив автор, епічна новела. Власне, цих новел чотири.

Першу ми з сином позичили у бібліотеці за кількадесят метрів від дому. Вона так нам зайшла, що миттю захотілося продовження. На жаль, у нашій бібліотеці його не було. У бібліотеці за кількасот метрів – теж. Ба більше, ми його не знайшли і в бібліотеці за 1 км. 150 м.

Далі я кинувся в ці самі інтернеті. Але що книжка ще 2017 р., і що дітям вона дуже подобається, то в жодній інтернет-книгарні її катма. Не було і на сайтах

користованої літератури. Ніхто не відгукнувся на мій запит у соціальних мережах. Одним словом, жах!

І тут я усвідомив, що якщо хтось таки може мені допомогти, то це щось. Тобто електронний каталог бібліотечних систем. Знайшов два примірники у двох закладах. Впевнено зателефонував у перший – бібліотеку ім. О. Довженка і... мені сказали, що книжка на руках.

Залишилася друга і остання спроба – публічна бібліотека ім. Лесі Українки. І... о, щастя! “Приходьте завтра зранку й забирайте”. Так я роздобув другу епічну новелу про капітана Підштанька. На жаль, син не дочекався вечора, щоб я йому прочитав книжку перед сном. Він прочитав її вдень... без мене. Так я й не дізнався, що там було, але бібліотеки вкотре підтвердили свою могутність.

Коли бажаного видання ніде нема, коли руки опускаються й накочує відчай, заходьте у бібліотеку, там море книжок. А якщо примірник з абонементу на руках, то спитайте у читальній залі, там теж може бути.

З наступними епічними новелами все було простіше. Вони вийшли пізніше і ще є в продажу, тому достатньо було просто замовити. Бібліотеки вже не розглядалися як варіант, бо син хотів мати власні примірники. Поки я оце пишу, він якраз перечитує один із них і малює комікс за прикладом персонажів з книжки.

Моє знайомство з бібліотекою в початкових класах школи було суто формальним. Треба було отримувати підручники на початку навчального року і здавати в кінці. У моєму селі читання не було в моді ні серед однолітків, ні серед старших. Коли я згодом почав відвідувати сільську бібліотеку, то з дорослих користувачів бачив там тільки працівника поштового відділення.

Ми з однокласниками заходили до бібліотеки дорогою додому. Це була певна атракція – порозглядати книжки. Навіть часом щось позичали, але вдома майже не читали. Деякі примірники, так і не розгорнувши, через кілька тижнів здавали назад.

Моє ставлення до літератури дещо змінилося, коли під час гри з двоюрідним братом, який старший за мене на п'ять років, він згадав якогось короля, і якийсь чарівний меч, і ще щось таке, що мене зацікавило. Прийшло усвідомлення, що такі цікаві історії можна дізнатися якраз із книжок.

Відтоді я перестав гортати бібліотечні книжки навмання, а цільово, одна за одною, поглинав серію “Казки народів світу”.

Десь так зараз і син ковтає книжки, і то в набагато більших обсягах. Коли він ще був зовсім маленьким і не читав, а розглядав ілюстрації, після чого вони втрачали первісний вигляд, то варіантів окрім як купляти нові видання не було. Але зараз, коли в періодичні локдауни багато часу проводимо вдома разом, і читається ще більше, ніж раніше, і син вже трохи читає сам, то бібліотека – чудова установа.

Тим більше, що у нас їх мінімум три ближче від найближчої книгарні. І, як у книгарні, так і в бібліотеці, спрацьовує те, що називають “емоційною покупкою”. Ми часто просто розглядаємо полиці, шукаючи чогось нового чи старого, і завжди щось класне знаходимо.

Якщо перевага книгарень в тому, що там можна знайти найсвіжіші новинки, то якраз в бібліотеках можна знайти те, чого в книгарнях вже давно нема чи ніколи не було. Є перелік з близько трьох десятків бібліотечних установ, куди видавці зобов'язані надсилати примірники кожної виданої книжки. Завдяки цьому у відповідних книгозбірнях можна знайти практично все, що видають українські видавництва.

Коли у студентські роки я хотів нахрапом осягнути, що таке сучасна література, то попросив у письменника Степана Процюка, який у мене викладав, і в поетеси Галини Петросаняк, котра вела літературну студію, яку я відвідував, щоб дали мені списки “рекомендованої літератури” з сучасних авторів. Кожен з них написав за своїми смаками, а мені довелося розвести руками після того, як руками розвели продавці трьох івано-франківських книгарень, бо майже нічого не знайшлося.

Тоді мене теж врятувала бібліотека. На цей раз університетська. Зі списку Степана Процюка я там знайшов поезію Андрія Охрімовича, прозу Євгена Пашковського, Олега Криштопи, В'ячеслава Медведя, Олеся Ульяненка,

Андрія Жураківського... Зі списку Галини Петросаняк – поезію Олега Лишеги, Тимофія Гаврилів, Юрія Андруховича, прозу Тараса Прохаська, Юрія Іздрика...

Не згадаю всіх авторів зі списків, але я їх прочитав значною мірою завдяки можливості знайти ту літературу в бібліотеці.

Що я вже був захопився сучасною українською літературою, то й підсадив на неї свого двоюрідного брата. Але навчався я заочно, тому з бібліотеки додому мені давали книжки лише на два робочі дні. Щоб ми обидва з братом, який живе в селі, могли прочитати “Московіаду” Андруховича, я позичав її в п’ятницю й читав у дорозі в село. На суботу-неділю віддавав братові, а в понеділок вранці їхав назад до Франківська і в дорозі дочитував.

Зараз, живучи в Києві, доступ до літератури о-го-го який. Лиш би вистачало часу на все, що хочеться прочитати. Однак і тут бувають ексцеси, як-от з капітаном Підштаньком. І знову виручають бібліотеки.

Письменники, художники, видавництва, книгарні, бібліотеки, читачі – це ціла екосистема. Але її нинішній стан хворобливий. В Україні лише якихось дві сотні книгарень. Бібліотек хоч і порівняно багато, але після децентралізації, громади дуже часто не знаходять на них фінансування і число бібліотек скорочується. Звісно, далеко не всі отримують в достатній кількості нової літератури.

У березні Український інститут книги презентував Стратегію розвитку читання на 2021-2025 рр. Очільниця УІК Олександра Коваль зауважила, що в останні роки держава закуповує для бібліотек по 700 тисяч примірників на рік. Бібліотеки отримують коефіцієнт оновлення фондів 0,6% при встановленому нормативі 5% на рік. З такими темпами для повного оновлення фондів знадобиться 150 років.

Звісно, бібліотеки намагаються стати привабливішими для користувачів скажімо безкоштовним інтернетом. У багатьох окремих бібліотеках чи бібліотечних системах уже працюють електронні каталоги. Також йде робота з оцифрування рідкісних видань, які не видають на руки. А в цифровому вигляді можна буде отримати до них доступ.

Згідно зі Стратегією розвитку читання, бібліотеки – місце безбар'єрного доступу до книжок. Президентка ВГО “Українська бібліотечна асоціація” Оксана Бруй розповіла, що для забезпечення цієї безбар'єрності будуть вжиті такі заходи як реновація, постійне оновлення фондів, централізована каталогізація, створення національної цифрової бібліотеки тощо.

Нині найкращі бібліотеки у світі – це сучасні культурні центри, які вражають як архітектурою самих приміщень, так і підходом, подеколи скидаючись більше на торгові центри, ніж на книгозбірні. Де можна не лише отримати кілька томиків літератури, а й просто комфортно і приємно проводити час.

Бібліотеки в Україні виходять з того, що мають, але рух назустріч користувачам відчутний і тут. Скажімо, під час останнього локдауну в окремих бібліотеках Києва можна було замовити книжки з доставкою поштою, що теж було виходом, коли книгарні були зачинені.

Загалом у нас бракує ще й культури читання. Українці в середньому читають від нуля до одної книжки на рік. У напрямку становлення цієї культури також працюватиме УІК, що обов'язково дасть позитивний результат, бо тільки відповідною роботою він і досягається. Я ж додаю, щоякщо перед сном почитати кілька сторінок “Нудоти” Сартра замість соцмереж, то засинати куди солодше і спиться куди міцніше. Перевірено на собі.